

Kontrolleres mot fremføring.

Sperrefrist 23.8.91 kl 1030.

Lillehammer videregående skole

23. august 1991

Statsminister Gro Harlem Brundtland

**VI LEGGER HOVEDVEKTEN PÅ
ARBEID, BARN, UNGE OG MILJØ**

"En uke er lang tid i politikken", sa den tidligere britiske statsminister Harold Wilson engang. At dette utsagnet har sin berettigelse, blir vi stadig minnet om. Denne ukens begivenheter i Sovjet har satt den norske valgkampen fullstendig i skyggen. Lokalpolitiske stridsspørsmål kan virke meningsløst små, når de måles mot de store verdensbegivenhetene. Våre hjemlige problemer får en annen dimensjon når vi ser dem i lys av en spent internasjonal situasjon.

Vi glemmer nok alt for lett her - at et levende demokrati krever en aktiv deltakelse. Grunnlaget for vårt demokrati legges lokalt.

La oss ikke glemme, at politikk dypest sett dreier seg om holdninger. At de lokale beslutningene, akkurat som de nasjonale og de internasjonale, springer ut av det verdigrunnlag det enkelte parti baserer sin politikk på.

Arbeiderpartiet går til dette valget med et klart budskap: Vi vil føre en politikk som har helhet og sammenheng som ledetråd og er basert på de sosialdemokratiske prinsipper.

Vi vil ha et samfunn preget av likhet, trygghet og solidaritet. Vi vil ta vare på velferdssamfunnets grunntanke: At vi skal løse viktige oppgaver i fellesskap og ha omsorg for hverandre. Men vi vil samtidig stille krav til den enkelte om å ta ansvar for seg selv og påta seg de forpliktelser et fellesskap stiller.

Det er det verdigrunnlag og felles mål som også Regjeringen arbeider for. Og de oppgaver som er de aller viktigste er økt innsats for full sysselsetting, en god politikk for barn og unge og en sterkere satsing på miljøet.

Vi får ikke rettferdighet og trygghet hvis situasjonen på arbeidsmarkedet tvinger friske og arbeidsføre mennesker til lediggang. Derfor er kampen mot arbeidsledigheten den aller viktigste oppgaven for vårt samfunn. Samtidig som det er viktig å satse på at barna og de unge får oppvekstvilkår som både gir dem trygghet og utfordringer. Den hverdag og de muligheter vi gir barna og dere som er unge, er bestemmende for det som skal bli fremtiden både for dere og for oss som er voksne idag. Dette gjelder ikke minst i miljø-arbeidet, der ungdommens engasjement er viktig å bygge på.

Vi rører ved noe her som går enda dypere enn til en uenighet om budsjettpolitikk og statlige overføringer. Vil vi ha et samfunn der vi tar ansvar for hverandre? Skal hver enkelts mulighet til utdanning være uavhengig av foreldrenes inntekt og sykehusoppholdet uavhengig av egen lommebok? Skal hjelp og omsorg i livets slutfase være et tilbud til alle?

Eller skal vi nøye oss med et samfunn der bare deler av befolkningen har det bra? Der samfunnets tjenester privatiseres og det overlates til den

enkelte å skaffe seg det man trenger - dersom man har penger?

Dette er et av valgets hovedspørsmål. Det står om viljen til å sikre et økonomisk grunnlag for trygghet og samfunnsansvar. Det gjelder velferdssamfunnets fundament fordi våre kommuner og fylker i stor grad er "velferdskommuner" og "velferdsfylker". Vi er alle avhengig av de tjenestetilbud kommunen yter, enten direkte, eller ved at våre barn eller våre foreldre er det. Behovene er mange og virksomheten omfattende innenfor skolesektoren, helsestellet, sosialvesenet og i eldreomsorgen.

Til kamp mot arbeidsløsheten

Regjeringen tar ansvar for å møte den største nasjonale utfordringen ved inngangen til 90-årene. Arbeidsløsheten er dessverre blitt mye større enn noen kunne vente. Det er en ulykke for hver enkelt som blir rammet og for hele samfunnet. Erfaringer fra andre land viser oss at det kan bli vanskelig å få ledigheten ned igjen hvis den lenge blir liggende på et høyt nivå. Derfor må ledighetstallene vi nå ser være et varsel til alle om å bidra i et felles løft. Vi hjelper ikke de ledige ved å gi inntrykk av at det finnes enkle løsninger. Sterke ord er til liten nytte i praksis.

Vi kan ikke og vi vil ikke slå oss til ro med at sysselsettingsveksten ser ut til å bli lavere og ledigheten høyere enn det var grunn til å tro i vinter. Vi vil drive kampen mot ledigheten videre med full kraft. Regjeringen ser det som sitt klare ansvar å lede an i dette arbeidet, men vi inviterer samtidig til dialog og samarbeid med andre partier og organisasjonene i arbeidslivet. Men det finnes ingen snarveier eller patentløsninger. De som hevder det - står ikke til troende.

Vi har lagt opp et tre års program for å få til mer sysselsetting gjennom de

offentlige budsjettene:

- Vi skal bidra til økt sysselsetting i industri og annen privat virksomhet.
- Vi skal øke innsatsen i stat og kommune.
- Og vi skal satse på opplærings- og arbeidsmarkedstiltak for å øke jobbmulighetene for de som er ledige.

Det kan ta tid før vi igjen får vekst i privat virksomhet. Da er det enda viktigere at vi bruker de offentlige budsjettene til å skape flere arbeidsplasser.

De siste par årene har gitt en betydelig nedgang i sysselsettingen i den private virksomheten. Det skyldes ettervirkningene av overforbruk og økte lån på 80-tallet, det som ofte er blitt kalt jappetiden.

Vi kommer ikke forbi at mange av de arbeidsløse i dag betaler for en for sterk pris- og lønnsstigning i store deler av 70- og 80-åra. Vi fikk et kostnadsnivå som vanlig industri etterhvert fikk store problemer med - i konkurranse mot utenlandsk import og ute på eksportmarkedene.

Kommunene spiller en viktig rolle. Barnehager, heldagsskole, sykehjem og hjemmesykepleie, alt dette er viktige oppgaver. Regjeringen har lagt opp til økte rammer for kommuner og fylkeskommuner. Slik gjør vi kommunene istand til å gi befolkningen et best mulig tilbud, samtidig som vi får flere arbeidsplasser.

Utdanning og forskning

Det er ille hvis unge mennesker må starte sitt voksne liv med å oppleve at ingen har bruk for dem. Derfor har Regjeringen her satt inn særskilte tiltak. Antall plasser i videregående skole er utvidet med 4.000 denne høsten, og samarbeidet med partene i arbeidslivet om å styrke fag- og yrkesopplæringen trappes nå opp. Også lærlingeordningen vil bli styrket. Det arbeider vi i øyeblikket med.

Situasjonen varierer fra fylke- til fylke og mellom de forskjellige linjene. Enkelte linjer er oversøkt, særlig gjelder dette i høst helse- og sosialfag og spesielle yrkesfaglige tilbud. Her er det ikke skolenes kapasitet og vilje det kommer an på, men mulighetene for praksisplasser. Vi vil se nærmere på dette misforholdet. Men stort sett er bildet, at størstedelen av ungdomskullet får plass i videregående skole, dersom de ønsker det. Her i Oppland har dere et godt tilbud, som etter det jeg skjønner, er ytterligere styrket de siste årene. Men også her var det altså slik, at det var noen som ikke fikk plass.

Regjeringen har økt bevilgningene til universiteter og høyskoler med betydelige beløp, slik at vi i 1991 får 10.000 nye studieplasser. Her i Oppland har dere fått nesten 300 nye plasser. Og flere vil det bli i årene som kommer. Vi regner med at Oppland distriktshøyskole kommer til å ha 1.600 studenter, når den etter OL i 1994 kan flytte inn i Radio-TV-senteret. Som dere kjenner til har jo Regjeringen gått inn for å legge filmutdanningen til Lillehammer, for å utnytte de mulighetene OL-utbyggingen gir. Antall studieplasser har økt mer enn tidligere planlagt. Faktisk har det aldri før vært så mange unge under utdanning som denne høsten. Det er mindre enn tre år siden myndighetene regnet med et samlet studentantall på 105.000. I dag er vi oppe i 136.000.

Regjeringen slo straks fast at den ville prioritere utdanning og forskning. Dette er av avgjørende betydning, både for den enkelte og for samfunnet

som helhet. Unge mennesker må få muligheter til, og bli stimulert til, å ta utdanning. Kompetanse og kunnskap får vi aldri for mye av, det er blant de goder som vokser når de deles.

Vi kan ikke snakke om lik rett til utdanning, hvis vi ikke samtidig sørger for at utdanningen blir tilgjengelig for alle. Derfor har Regjeringen også gått inn for å bedre studiefinansieringen.

Renten på studielån ble satt ned med en prosent fra 1. mai i år, og den vil bli satt ned med ytterligere en prosent fra 1.1. 1992 for de første 11 årene lånet er rentebærende. I tillegg er stipendiet for elever i videregående skole som må flytte hjemmefra, økt til 2.000 kroner pr. måned. Også bevilgningene til studentboliger er økt.

Miljø

Jeg er både glad for og imponert over det sterke engasjementet mange barn og unge viser for miljøspørsmål. Jeg vet at mange av dere er urolige for hva fremtiden kan bringe, og at mange føler seg maktesløse. Det er tegn i tiden som er skremmende. Men det er viktig å legge til: Når vi føler uro, blir vi samtidig ivrige etter å utfordre de kreftene som leder i gal retning og finne fram til nye løsninger.

Miljøproblemene kjenner ingen landegrenser, f.eks. kan 90 prosent av den sure nedbøren over Norge spores tilbake til utslipp i andre land. De store utfordringene vi her står overfor kaller på internasjonalt samarbeid om nye forpliktende avtaler, samtidig som vi må styrke de nasjonale og lokale anstrengelsene for å rense opp i gamle miljøsynder og forebygge nye skader.

Den politiske mobiliseringen må forankres i hvert enkelt lokalmiljø, slik som her på Lillehammer. Og det må samtidig slutes allianser mellom mange land, slik det skjedde på FNs miljøkonferanse i Bergen i fjor, og slik det legges opp til for Brasilkonferansen neste år.

Men disse alliansene må ikke begrenses til avtaler mellom myndighetene. Skal de få den nødvendige styrken, må vi ha et sterkt engasjement og et bredt samarbeid - mellom unge og eldre, mellom bedrifter, organisasjoner, aksjonsgrupper og myndigheter. Vi trenger full mobilisering i arbeidet for å reparerer skadene som har skjedd og for å hindre nye skader i å oppstå.

I dette arbeidet for bærekraftig utvikling må vi ta alle typer virkemidler i bruk: Miljøavgifter, reguleringsbestemmelser, utvikling av miljøvennlig teknologi og offentlige bevilgninger. Både de enkelte prosjektene og selve spillereglene må være slik at enkeltpersoner, husholdninger og bedrifter finner det fornuftig og i egen interesse å innrette seg fornuftig og til beste for miljøet.

Regjeringen legger stor vekt på å styrke innsatsen for miljøet og følge opp målsettingene som er satt for dette tredje hovedsatsingsområdet i Arbeiderpartiets program. Når vi tar med miljøinnsatsen på alle departementenes budsjetter, økte vi bevilgningene til miljøvern med omlag 1 milliard kroner sammenliknet med den forrige regjeringens forslag. I vår la Regjeringen også fram en større stortingsmelding om hvordan vi kan få styrket miljøvernarbeidet i kommunene.

Regjeringen har, naturlig nok, også valgt miljøsektoren som ett av de områdene hvor vi setter inn ekstraordinære tiltak for å styrke sysselsettingen. 125 millioner kroner som nå er fordelt, legger grunnlag for mer enn 1.000 arbeidsplasser. Pengene brukes blant annet til opprydding, ekstra renovasjonstiltak, istandsetting og skjøtsel av verneverdige bygninger.

Avslutning

Det nytter å delta, det nytter å drive bevisst politisk arbeid. Det har vi sett i det viktige miljøarbeidet - og det har vi sett på andre områder.

Det har vi sett på hjemmebane og det har vi sett på den internasjonale arena. Derfor vil jeg gjerne oppfordre dere til å være med og delta i utformingen av det norske samfunnslivet. Det er bare ved bred folkelig deltakelse vi kan ta vare på demokratiet og videreutvikle velferdssamfunnet.

Den første anledningen til å vise et slikt engasjement, er valget den 8. og 9. september. Det ville være et sunnhetstrekk ved det norske demokratiet å få en høy valgdeltakelse ved årets lokalvalg. Ta stilling til din samtid. La ikke andre bestemme for deg! Valgdagen bestemmer hvilken kurs Norge skal følge i 90-årene.

Godt valg. Takk for oppmerksomheten!